

CISTAK'TAN ÖTEYE: SPOTIFY WRAPPED VE POPÜLER KÜLTÜRDE ATAERKİLLİĞİN YANKILARI

BEYOND CISTAK: SPOTIFY WRAPPED AND THE ECHOES OF PATRIARCHY IN POPULAR CULTURE

Doç. Dr. Fatma Senem Güngör

Başkent Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü
senemgungor@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0959-5699

MAKALE GELİŞ TARIHI: 19 Şubat 2025 · YAYIMA KABUL TARIHI: 6 Mayıs 2025

Doç. Dr. Ceyda Kuloglu

Başkent Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü
ceyda.kuloglu@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-0170-9439

Öz

Bu çalışma, Spotify Wrapped 2024 listesinde en çok dinlenen Türkçe rap şarkıları üzerinden toplumsal cinsiyet normlarının yeniden üretimini ve ataerki zihniyetin pekişmesini incelemektedir. İçerik ve söylem analizi yöntemleriyle belirlenen temalar, Gramsci'nin kültürel hegemonya, Judith Butler'in toplumsal cinsiyetin performatifliği ve Bell Hooks'un popüler kültür eleştirisi kuramları çerçevesinde analiz edilmiştir.

Şarkılar, kadınların çoğunlukla cinsel obje, erkeklerin ise güç ve maddi başarı ile özdeşleştirildiğini göstermektedir. En sık rastlanan temalar materyalizm (%30), romantik/cinsel ilişkiler (%25) ve erkeklik/güç (%20) olmuştur. Ancak bazı sanatçılar toplumsal cinsiyet eşitliği söylemleri geliştirmektedir. Gelecek çalışmalar için kadın sanatçıların desteklenmesi, toplumsal cinsiyet farkındalığı kampanyaları ve bağımsız rap müziği analizleri önerilmektedir.

Abstract

This study examines the continuation of gender norms and the reinforcement of patriarchal ideology in Turkish rap music, concentrating on the most-streamed songs in Spotify Wrapped 2024. Content and discourse analysis were utilized to investigate prevalent themes through the frameworks of Gramsci's cultural hegemony, Judith Butler's gender performativity, and Bell Hooks' critique of popular culture. The findings suggest that women are frequently shown as sexual objects, whereas men are associated with authority and financial success. The primary themes are money (30%), romantic and sexual relationships (25%), and masculinity and power (20%). Nonetheless, some artists promote gender equality through their lyrics. Digital platform algorithms perpetuate prevailing patriarchal narratives, limiting transformational potential. Future study must focus on supporting female performers, promoting gender awareness through campaigns, and analyzing independent rap music to explore its potential for societal change.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Rap Müziği, Toplumsal Cinsiyet, Popüler Kültür, Hegemonya, Cinsiyetçi Söylem

Key Words: Turkish Rap Music, Gender, Popular Culture, Hegemony, Sexist Discourse

GİRİŞ

Popüler müzik, yalnızca bir eğlence aracı olmanın ötesinde, toplumsal normları yeniden üreten ve kültürel değerleri şekillendiren önemli bir alan olarak değerlendirilmelidir (Frith, 1996; Shuker, 2017). Özellikle rap müzik, doğası gereği hem toplumsal meseleleri ele alan bir protesto aracı hem de egemen ideolojilerin yeniden üretildiği bir alan olarak çift yönlü bir işlev görmektedir (Rose, 1994; Forman, 2002). Afro-Amerikan toplulukları tarafından 1970’lerde geliştirilen rap müziği, zaman içinde küreselleşmiş ve farklı kültürel bağlamlarda kendi yerel dinamiklerine göre dönüşüme uğramıştır (Mitchell, 2001).

Rap müzik, ortaya çıkışından itibaren sadece bir müzik türü olmanın ötesinde, sosyal eşitsizliklere karşı bir direniş biçimi olarak değerlendirilmektedir. Özellikle yoksulluk, ırkçılık ve dışlanmışlık gibi yapısal sorunlara karşı bir ses olarak yükselen bu tür, aynı zamanda çelişkili bir doğaya sahiptir. Rap müzik, direnişçi karakterine rağmen zaman içinde egemen kültürel kodları da yeniden üreten bir mecraya dönüşebilmektedir. Dolayısıyla rap müzik hem hegemonik söylemlere karşı bir meydan okuma hem de bu söylemlerin yeniden üretim alanı olarak ikili bir yapı barındırmaktadır (Rose, 1994; Forman, 2002). Bu ikili yapı, özellikle toplumsal cinsiyet temsilleri açısından dikkate değerdir. Rap müzikte kadınların temsili, bu çelişkili doğanın önemli örneklerinden biridir. Pek çok çalışmada, kadın bedeninin müzik videolarında cinsel bir obje olarak sunulması, şarkı sözlerinde kadınlara yönelik aşağılayıcı ifadeler ve eril şiddetin meşrulaştırılması gibi unsurlar eleştiri konusu olmuştur (Pough, 2004; Morgan, 2017). Ancak aynı zamanda feminist rap sanatçılarının da bu alanda görünürlük kazanmaya başladığı, kendi anlatılarını oluşturarak eril egemenliğe karşı alternatif söylemler geliştirdiği görülmektedir (Sharpley-Whiting, 2007). Bu bağlamda, rap müzikte toplumsal cinsiyet temsilleri sadece ataerkil bir tahakküm alanı değil, aynı zamanda dönüşüm potansiyeli taşıyan bir mücadele sahası olarak da okunabilir. Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren yükselişe geçen Türkçe rap müziği, Almanya’daki göçmen kökenli Türk sanatçıların deneyimlerinden etkilenmiş, zamanla yerel kültürel kodlarla harmanlanarak popüler bir ifade biçimi haline gelmiştir (Kurt, 2020, s.19). Ancak bu yükseliş sürecinde Türkçe rap müzik de genel rap literatüründeki toplumsal cinsiyet temsili tartışmalarından azade değildir. Özellikle erkek rapçilerin şarkılarında kadınların cinsel obje olarak temsil edilmesi ve eril dilin yeniden üretimi, feminist eleştirileri beraberinde getirmiştir. Buna karşın Ayben, Lil Zey, Khontkar gibi kadın sanatçılar, bu hegemonik söylemlere karşı duruş sergileyerek alternatif anlatılar oluşturmakta ve kadın öznesinin müzikteki temsiline dair yeni açılımlar sunmaktadır. Bu durum, Türkçe rap’in yalnızca kültürel bir yansıma değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet politikaları açısından tartışmaya açık bir mecra olduğunu göstermektedir.

Rap müzik, tarihsel olarak marjinalize edilmiş grupların sesini duyurduğu bir direniş pratiği olarak ortaya çıkmış, özellikle siyah toplulukların kültürel ifadesiyle özdeşleşmiştir. Ancak zaman içinde bu müzik türü, yalnızca baskıya karşı bir duruş değil, aynı zamanda hâkim kültürel normların yeniden üretiminde de rol oynamaya başlamıştır (Rose, 1994; Forman, 2002). Bu çelişkili doğa, rap müziğin hem hegemonik değerlerle çatışan hem de onları yeniden üreten bir alan olduğunu göstermektedir. Toplumsal cinsiyet bağlamında da benzer bir ikilik gözlemlenmektedir. Bir yandan kadınların maruz kaldığı ayrımcılığa, şiddete ve eril tahakküme karşı eleştirel bir söylem sunabilirken; öte yandan kadın bedenini metalaştıran, eril iktidarı pekiştiren içeriklere de sıkça rastlanmaktadır (Pough, 2004; Adams & Fuller, 2006).

Bu bağlamda, Türkçe rap müzik de bu çelişkili doğadan azade değildir. Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren yükselişe geçen rap müziği, göçmen kökenli Türk sanatçıların Avrupa’daki deneyimleriyle şekillenmiş, zamanla yerel motiflerle harmanlanarak popüler kültürün merkezine yerleşmiştir (Arıcan, 2021). Ancak bu süreçte, özellikle toplumsal cinsiyet temsilleri açısından rap müziğin hegemonik ataerkil söylemleri nasıl yeniden ürettiği sorusu giderek daha fazla tartışılmaktadır. Kadınların nesneleştirilmesi, cinsel meta olarak temsil edilmesi ve ataerkil kodlarla sunulması gibi temalar, Türkçe rap müzikte de yoğun biçimde gözlemlenmekte ve eleştirilmektedir.

Bu tartışma, popüler müzikte kadının temsili üzerine yapılan daha geniş ölçekli çalışmalara dayanmaktadır. Örneğin, Strong (2011), popüler müzikte kadınların genellikle “madonna-fahişe ikiliği” içinde sunulduğunu ve bu tür temsillerin kadınların toplumsal konumunu etkilediğini belirtmektedir. Hooks (1994) ise popüler kültürde kadınların yalnızca cinsel obje olarak sunulmasının, ataerkil ve kapitalist sistemin ortak bir üretimi olduğunu savunur. Benzer şekilde, Adams ve Fuller (2006), rap müziğin özellikle ana akıma eklemlendikten sonra cinsiyetçi söylemleri pekiştirdiğini ve kadın bedenini meta olarak sunduğunu öne sürmektedir.

Popüler kültür ürünlerinin geniş kitlelerce tüketilmesi, bu ürünlerin mevcut düşünsel kalıpların yeniden üretilmesindeki etkisini analiz etmeyi gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de Spotify Wrapped gibi dijital platformlarda en çok dinlenen şarkıların toplumsal cinsiyet eşitliği açısından değerlendirilmesi önem kazanmaktadır. 2024 yılı Spotify Wrapped listesinde en çok dinlenen şarkılardan biri olan “Cıstak”, bu bağlamda önemli bir örnek teşkil etmektedir. Şarkının sözleri, kadınları yalnızca fiziksel özellikleri üzerinden tanımlayan, toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren ve cinsiyetçi dil kullanan bir yapıya sahiptir. Bu tür içeriklerin geniş kitlelere ulaşması, ataerkil zihniyetin popüler kültür aracılığıyla nasıl pekiştirildiği sorusunu gündeme getirmektedir.

Bu noktada, sanatçı Aydılgel'in "Cıstak" şarkısına yönelik eleştirileri, popüler müzikte toplumsal cinsiyet eşitliği tartışmalarını yeniden gündeme getirmiştir. Aydılgel, Instagram hesabından yaptığı paylaşımda, dijital platformların algoritmalarına dayalı dinlenme oranlarının müzikte kaliteyi değil, sadece popülerliği öne çıkardığını ve bunun sanatçılar arasında haksız rekabete yol açtığını vurgulamıştır. Ancak eleştirisinin asıl odak noktası, şarkının kadına yönelik şiddeti ve cinsiyetçi söylemleri pekiştirdiği yönündeki ifadelerdir. Sanatçı, "Milyonlara ulaşan bu sözlerin, kadına yönelik ayrımcılığı ve şiddeti normalleştiren bir dil barındırması kabul edilemez,"¹ diyerek hem müzik platformlarının sorumluluğuna hem de toplumun duyarlılığına dikkat çekmiştir.

Bu eleştiriler, müzik yapımcısı İbrahim Tilaver (Ebo) tarafından kamuoyunda dikkat çeken bir açıklamayla karşılık bulmuştur fakat Ocak 2025 itibarıyla Ebo, kadını nesneleştiren şarkıların yapımına artık izin vermeyeceğini ve geçmişte yayımlanan bu tür eserler için kadınlardan özür dilediğini açıklamıştır (Gerçek Gündem, 2025). Bu açıklama, müzik endüstrisinde cinsiyetçi söylemler ve kadın bedeninin nesneleştirilmesi konusunda farkındalık yaratma adına önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda, rap sanatçısı Ceza da konuyla ilgili açıklamalarda bulunarak, sokak dilinin rap müziğe yansıdığını ve bu tür söylemlerin yalnızca rap müzikle sınırlı olmadığını ifade etmiştir (Onedio, 2025).

Bu tartışmalar, popüler kültürde müziğin toplumsal cinsiyet normlarını nasıl şekillendirdiği üzerine geniş çaplı bir akademik inceleme yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle feminist eleştirmenler, popüler müzik listelerinin yalnızca dinlenme sayıları üzerinden değil, içerik ve toplumsal etkiler açısından da değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır (McClary, 1991; Walser, 1993). Dijital müzik platformları, yalnızca tüketici tercihlerini yansıtan algoritmalara dayanarak popüler müzik trendlerini belirlemekle kalmamakta, aynı zamanda bu tercihler doğrultusunda cinsiyetçi içeriklerin dolaşımını da artırmaktadır (Baym, 2018; Gillespie, 2020). Dolayısıyla, Spotify ve diğer dijital müzik platformlarının algoritmalarını gözden geçirmesi ve cinsiyetçi söylemlerin yaygınlaştırılmasını engellemek için sorumluluk alması gerektiği yönünde akademik ve kamusal tartışmalar yoğunlaşmaktadır.

Bu çalışma, Türkçe rap müzikte toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında kadın ve erkek temsillerini incelemeyi amaçlamaktadır. Spotify Wrapped 2024 listesine damgasını vuran "Cıstak" şarkısı üzerinden, popüler kültürün ataerkil zihniyetin yeniden üretilmesine nasıl aracılık ettiği tartışılacaktır.

¹ Aydılgel isimli sanatçı 5 Aralık 2024 tarihinde kendi Instagram hesabında bu konuyla ilgili paylaşım yapmıştır. <https://www.instagram.com/aydilgeonline/?hl=en>

1. KÜLTÜREL HEGEMONYA, TOPLUMSAL CİNSİYETİN PERFORMANSI VE POPÜLER KÜLTÜRDE ATAERKİLLİK: TÜRKÇE RAP MÜZİĞİN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Türkiye’de Rap Müziğinin Gelişimi

Türkçe rap müziğinin gelişimi, toplumsal dinamiklerle doğrudan ilişkili olup hem bireysel öfkenin hem de kolektif mücadelenin bir aracı olarak işlev görmüştür. “Ses ve Öfke” (2024) belgeselinde de vurgulandığı gibi, 1990’lı yıllarda Almanya’da yaşayan Türk gençleri arasında bir kimlik ifadesi olarak doğan rap müzik, ayrımcılığa, toplumsal dışlanmaya ve ekonomik eşitsizliklere karşı bir protesto aracı olarak kullanılmıştır (Ses ve Öfke, 1. Bölüm). Bu kültür, zamanla Türkiye’ye taşınarak yerel dinamiklerle harmanlanmış ve popülerleşmiştir.

Özellikle Ceza, Sagopa Kajmer ve Fuat gibi sanatçılar, 2000’li yıllarda rap müziğinin protest kimliğini sürdürerek, toplumsal adaletsizlikleri ve bireysel mücadeleleri konu edinmiştir. Ceza’nın “Rap, sadece müzik değil, bizim hikâyelerimizi ve mücadelemizi anlattığımız bir mikrofondur” ifadesi, rap müziğinin gençler için bir kimlik ve direnç alanı sunduğunu göstermektedir (Ses ve Öfke, 3. Bölüm). Ancak, bu dönemde de rap müziğinin toplumsal cinsiyet normları açısından nasıl bir söylem inşa ettiği sorusu gündeme gelmektedir.

2000’li yılların başlarından itibaren, Türkçe rap müziği yeraltı sahnesinden çıkıp dijital platformlar aracılığıyla ana akım müziğin bir parçası haline gelmiştir. Ancak popülerleşme süreci, rap müziğinin toplumsal eleştiri yönünü nasıl etkilediği konusunda farklı tartışmalara neden olmuştur. Bazı sanatçılar, rapin daha geniş kitlelere ulaşarak farkındalık yarattığını savunurken, bazıları ticari kaygılar nedeniyle eleştirel dilin zayıfladığını öne sürmektedir. Ezhel, “Rap ana akıma geçtiğinde, özgünlüğünü kaybetme riskiyle karşı karşıya kaldı,” diyerek bu dönüşümün olası sonuçlarını vurgulamaktadır (Ses ve Öfke, 7. Bölüm).

Bu değişim, rap müziğinin içerik olarak nasıl şekillendiği ve toplumsal cinsiyet rollerinin müzik aracılığıyla nasıl yeniden üretildiği sorularını gündeme getirmektedir. Feminist eleştirmenler, popülerleşme sürecinin rap müziğinin cinsiyetçi ve ataerkil söylemlerini yaygınlaştırma riski taşıdığını belirtmektedir (Hooks, 1994). Ebru Nihan Celkan, “Rap müzik, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair güçlü bir farkındalık yaratma potansiyeli taşıyor; ancak bu potansiyel çoğu zaman ataerkil söylemlerle gölgeleniyor,” diyerek bu çelişkiye dikkat çekmektedir (Ses ve Öfke, 9. Bölüm).

1.2. Popüler Kültürün Hegemonyası: Türkçe Rap ve Toplumsal Cinsiyetin İnşası

Popüler kültür, kitleler tarafından tüketilen ve geniş ölçekte dolaşıma giren kültürel ürünler bütünü olarak, yalnızca eğlence aracı olmanın ötesinde,

toplumsal normların yeniden üretildiği bir alan sunar. Gramsci, bu durumu “kültürel hegemonya” kavramıyla açıklar. Gramsci’ye göre, egemen sınıflar yalnızca ekonomik güç aracılığıyla değil, aynı zamanda kültürel araçlarla da iktidarlarını pekiştirir. Popüler kültür, bu hegemonik süreçte kritik bir rol oynar (Gramsci, 1971).

Rap müzik, tarihsel olarak, bu hegemonik düzenin dışında bir karşı-kültür hareketi olarak doğsa da popüler kültürün bir parçası haline geldiğinde hem direniş hem de yeniden üretim potansiyeli taşır. Türkçe rap müzik, bu çerçevede incelendiğinde hem ataerkil normların bir aracı hem de bu normlara karşı bir direniş alanı olarak değerlendirilebilir.

Özellikle kadınların temsil edilme biçimi, dildeki cinsiyetçi kalıplar ve erkeklik kodlarının yeniden üretilmesi, Gramsci’nin hegemonya kavramı ile açıklanabilir. Ataerkil normların müzik sözlerinde tekrar edilmesi, bu değerlerin toplum tarafından doğal kabul edilmesine hizmet eder. Örneğin, Türkçe rapte kadınlar genellikle fiziksel özellikleriyle nesneleştirilirken, erkekler güç ve kontrol sahibi figürler olarak yüceltilmektedir. Ancak bu normların popüler kültür yoluyla tekrar edilmesi, aynı zamanda eleştiriye açık bir alan yaratmaktadır.

Bu süreçte, Butler’ın toplumsal cinsiyetin performatifliği teorisi kritik bir çerçeve sunar. Butler (1990), toplumsal cinsiyetin biyolojik değil, sosyal olarak inşa edilen bir performans olduğunu savunur. Rap müzikteki şarkı sözleri, toplumsal cinsiyet rollerinin bu performatif inşa sürecine nasıl katkıda bulunduğunu anlamak için önemli bir analiz alanı sunmaktadır. Örneğin, “Cıstak” gibi şarkılarda, kadınların fiziksel özellikleri ve hizmetkâr rolleri ön plana çıkarılarak, ataerkil normlar dilsel düzeyde yeniden üretilmektedir.

Ancak Butler’ın teorisi, bu temsillerin sabit olmadığını, dilsel pratiklerin değiştirilmesiyle toplumsal cinsiyet rollerinin dönüştürülebileceğini de ima eder. Türkçe rap müziğin bazı örnekleri, bu potansiyeli taşıyan alternatif temsiller sunmaktadır. Özellikle Ezhel ve Şanışer gibi sanatçılar, şarkılarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi temalarına yer vererek, ataerkil normlara meydan okuyan bir performans sergilemiştir.

Bu bağlamda, Hooks’un popüler kültür eleştirileri, Türkçe rap müziğin eleştirel potansiyelini anlamamıza katkı sağlamaktadır. Hooks, popüler kültürün yalnızca hegemonik normların yeniden üretildiği bir alan olmadığını, aynı zamanda bu normlara karşı direniş için de bir alan sunduğunu belirtir (Hooks, 1994). Ancak bu platform, ticari baskılar nedeniyle eleştirel potansiyelini kaybetme riskiyle karşı karşıya kalabilir. Kısaca, Türkçe rap müzik, Gramsci’nin hegemonya kavramı, Butler’ın toplumsal cinsiyetin performatifliği ve Hooks’un popüler kültür eleştirileri bağlamında incelendiğinde hem ataerkil normları yeniden üreten hem de bu normlara meydan okuyan bir alan olarak değerlendirilebilir.

2. METODOLOJİ:

Spotify Wrapped 2024 Türkiye listesindeki en çok dinlenen Türkçe rap şarkılarının sözleri, toplumsal cinsiyet temsillerini ortaya çıkarmak amacıyla içerik analizi yöntemine tabi tutulmuştur. Bu süreçte, şu sorulara yanıt aranmıştır:

a) Türkçe rap müzik, popüler kültür bağlamında ataerkil zihniyetin yeniden üretilmesine nasıl katkıda bulunmaktadır?

b) Bu süreçte, şarkı sözleri toplumsal cinsiyet eşitliği açısından nasıl bir söylem taşımaktadır?

c) Kadın ve erkek temsilleri, hangi feminist teorilerle açıklanabilir ve toplumsal dönüşüm için nasıl bir çerçeve sunabilir?

Söylem analizi, şarkı sözlerinde hegemonik normların dile nasıl yansıdığı ve bu normlara nasıl meydan okunduğuna odaklanmıştır. Söylem analizinde, şarkılarda cinsiyet kimliklerinin ve toplumsal rollerin nasıl şekillendiği incelenmiştir.

Bu çalışmada analiz, Gramsci'nin hegemonya kavramı, Butler'ın toplumsal cinsiyetin performatifliği teorisi ve Hooks'un direniş kavramı çerçevesinde üç ana eksende yürütülmüştür. İlk olarak, Gramsci'nin hegemonya kavramı doğrultusunda, şarkı sözlerinde hegemonik ataerkil normların nasıl doğal ve evrensel olarak sunulduğu incelenmiştir. İkinci olarak, Butler'ın performatiflik teorisi çerçevesinde, toplumsal cinsiyet rollerinin müzikal söylem aracılığıyla nasıl yeniden üretildiği analiz edilmiştir. Son olarak, Hooks'un direniş kavramı temelinde, rap müziğin yalnızca hegemonik normların yeniden üretildiği bir alan olmadığı, aynı zamanda bu normlara meydan okuma potansiyeli taşıyan bir platform sunduğu değerlendirilmiştir.

Bu üç kuramsal çerçevenin yanı sıra, feminist yaklaşımlar toplumsal cinsiyet temsillerinin analizi için önemli bir perspektif sunmaktadır. Radikal feminizm kapsamında, şarkılardaki kadın temsillerinin ataerkil tahakkümle ilişkisi analiz edilmiştir. Liberal feminizm, rap müziğin bireysel özgürlük ve eşitlik temalarını nasıl ele aldığını değerlendirmek için kullanılmıştır. Postmodern feminizm ise, şarkılarda toplumsal cinsiyetin esnek ve yeniden inşa edilebilir bir yapı olarak nasıl sunulduğunu inceleyerek, rap müziğin cinsiyet normlarını nasıl dönüştürebileceğine dair ipuçları sunmuştur.

Bu çerçeve içinde çalışma, Türkçe rap müziğin popüler kültürdeki hegemonik normları nasıl yeniden ürettiğini veya bu normlara nasıl meydan okuduğunu incelemektedir. Araştırmanın temel soruları şunlardır:

1. Türkçe rap müzik, popüler kültür bağlamında ataerkil zihniyetin yeniden üretilmesine nasıl katkıda bulunmaktadır?

2. Bu süreçte, şarkı sözleri toplumsal cinsiyet eşitliği açısından nasıl bir söylem taşımaktadır?

3. Kadın ve erkek temsilleri, hangi feminist teorilerle açıklanabilir ve toplumsal dönüşüm için nasıl bir çerçeve sunabilir?

Çalışma için belirlenen şarkılar, Spotify Wrapped 2024 Türkiye listesine göre en çok dinlenen Türkçe şarkıları olup, listesi aşağıda verilmiştir:

1. "CISTAK" - Era7capone, Batuflex, Narco
2. "Lan" - Zeynep Bastık
3. "DOĞUŞTAN BERİ HAKLIYIM (tmm)" - Lvbel C5
4. "Sezen Aksu" - Lvbel C5
5. "Yakışıklı" - KÖFN, Simge, Salman Tin
6. "Sen Bilmezsin" – Dedublüman
7. "SUBMARINER" - AKDO, Lvbel C5
8. "Yansıma" - Derya Uluğ, Asil Gök
9. "Renklensin" – Reynmen
10. "Dale Don Dale" - ElMusto

Bu çalışmada analiz edilen şarkılar, Spotify Wrapped 2024 Türkiye listesinde yer alması, geniş dinleyici kitlesine ulaşması ve toplumsal cinsiyet söylemlerini temsil etmesi kriterlerine göre seçilmiştir. Popüler müzik sahnesinde etkili olan bu şarkılar, cinsiyetçi dil, ataerkil normlar ve toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl inşa edildiğini veya sorgulandığını analiz etmeye olanak tanımaktadır. Hem hegemonik ataerkil söylemleri içeren hem de bu söylemlere karşı direniş potansiyeli taşıyan şarkılar çalışmaya dahil edilerek, Türkçe rap müziğin popüler kültür bağlamında toplumsal cinsiyet temsillerini nasıl şekillendirdiği incelenmiştir.

3. TÜRKÇE RAP'TE ANLAM VE GÜÇ: İÇERİK VE SÖYLEM ÜZERİNE BİR VERİ ANALİZİ

Bu bölümde, Spotify Wrapped 2024 Türkiye listesinde yer alan en çok dinlenen Türkçe rap şarkılarının içerik ve söylem analizi sunulmaktadır. Giriş ve metodoloji bölümlerinde ortaya konan kuramsal çerçeve doğrultusunda, şarkı sözlerinde tekrar eden temalar belirlenmiş ve toplumsal cinsiyet normları, ataerkil söylemler ve hegemonik yapılarla ilişkisi incelenmiştir.

3.1. Popüler Kültürün Sözcükleri: Türkçe Rap'in İçerik Analizi

Spotify Wrapped 2024'te yer alan Türkçe rap şarkıları incelendiğinde, yedi ana temanın baskın olduğu görülmüştür. Bu temaların analizine içerik analizi yöntemiyle ulaşılmış ve şarkı sözlerindeki anahtar kelimeler, söylem tekrarları ve toplumsal cinsiyetle ilişkili vurgular üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Analizde kullanılan temaların ayrıntılı özeti Tablo 1'de görülebilir.

	Tema	Öne Çıkan Kelimeler	Tekrarlanma Yüzdesi	Açıklama	Örnek Şarkı Sözleri
1	Materyalizm ve Tüketim Kültürü	"marka", "arabası", "Porsche", "Submariner", "tattoo"	30	Şarkılarda maddi zenginlik, lüks objeler ve statü sembollerine vurgu yapılmaktadır.	"Aldım marka, bakımyo'm faturasına" (Cıstak)
2	Romantik ve Cinsel İlişkiler	"manita", "aşk", "özledim", "kızlar", "sarşın"	25	Aşk, tutku ve fiziksel çekicilik ele alınmakta, kadınlar genelde arzu nesnesi.	"Manitalar ıslak, ıslak, ıslak" (Dale Don Dale)
3	Erkeklik ve Güç	"ben", "güç", "kontrol", "mahalle"	20	Erkeklik normları, güç ve kontrol vurguları sıkça yer almaktadır.	"Dedim ki 'Yarağı yedin, bende turbo var'" (Doğuştan Biri Haklıym)
4	Hedonizm ve Kaçış	"gece", "şerefine", "içelim", "renklensin", "tatlı"	15	Parti, eğlence ve günlük dertlerden kaçış temaları öne çıkmaktadır.	"Renklensin gecelerimiz, sevmeyi biz beceremedik" (Renklensin)
5	Duygusal Kırılganlık ve Özlem	"özledim", "ağlasam", "aşkımdan", "sancım", "kader"	10	Romantik özlem, kalp kırıklığı ve melankoli temaları bulunmaktadır.	"Geçmişin yükü şimdi toz duman, bembeyaz defterim, her sayfam" (Lan)
6	Cinsiyet ve Nesneleştirme	"kızlar", "güzel", "manita", "sarşın"	12	Kadınlar genellikle nesneleştirilmiş ve fiziksel özellikleriyle temsil edilmiştir.	"Ba-bana sarşın kızlar el yapar" (Sezen Aksu)
7	Sosyal Statü ve Hırs	"baş", "para", "iç", "kasa"	18	Toplumsal yükselme arzusu, maddi kazanç ve statüye vurgu yapılmıştır.	"İyi iş yapıp iyi para kaldıralım" (Cıstak)

Tablo 1: Tematik Analiz Sonuçları

Temaların tekrarlanma yüzdeleri, şarkı sözlerinde hangi konuların baskın olduğunu ve bunların diğer temalarla nasıl ilişkilendiğini anlamak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır. Örneğin, materyalizm ve tüketim kültürü teması %30 oranında öne çıkarken, romantik ve cinsel ilişkiler teması %25 ile ikinci sırada yer almaktadır.

3.2. Tematik Analiz ve Toplumsal Bağlam

Grafik 1: Türkçe Rap Şarkılarında Temalar Arası İlişkiler

Grafik 1’de, analiz edilen şarkı sözlerinde en çok tekrarlanan temaların dağılımı gösterilmektedir. Materyalizm ve Tüketim Kültürü, en baskın tema olarak öne çıkarken, Romantik ve Cinsel İlişkiler, Erkeklik ve Güç gibi konular da belirgin şekilde işlenmektedir. Bu temalar, toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil normların yeniden üretimi açısından değerlendirildiğinde, Türkçe rap müziğin popüler kültürde hangi söylemleri pekiştirdiğini ortaya koymaktadır.

Analiz edilen temalar aşağıdaki gibi kategorize edilmiştir:

1. Materyalizm ve Tüketim Kültürü (%30)

Rap müziğin popülerleşmesiyle birlikte materyalizmin, statü sembollerinin ve lüks tüketim kültürünün ön plana çıktığı görülmektedir. Maddi başarı, lüks araçlar ve markalara yapılan referanslar, toplumsal statünün bir göstergesi olarak sunulmaktadır. Bu tema, Gramsci’nin hegemonya kavramıyla doğrudan ilişkilidir, çünkü bireylerin toplumsal kabul görmesi, ekonomik güç ve tüketim kültürü üzerinden tanımlanmaktadır.

- Öne Çıkan Kelimeler: “marka”, “arabası”, “Porsche”, “Submariner”, “tattoo”

- Örnek Şarkı Sözü: “Aldım marka, bakmıyom faturasına” (Cıstak)

Bu tema, “Hedonizm ve Kaçış” (%15) ile bağlantılıdır, çünkü materyalizm, genellikle eğlence ve lüks yaşam tarzıyla iç içe geçmektedir.

2. Romantik ve Cinsel İlişkiler (%25)

Kadınların şarkı sözlerinde genellikle arzu nesnesi olarak sunulması, ataerkil toplum yapısıyla ilişkilendirilmektedir. Kadın-erkek ilişkileri, genellikle duygusallıktan ziyade fiziksel çekicilik üzerinden kurgulanmaktadır.

- Öne Çıkan Kelimeler: “manita”, “aşk”, “özledim”, “kızlar”, “sarışın”.
- Örnek Şarkı Sözü: “*Manitalar ıslak, ıslak, ıslak*” (Dale Don Dale).

Bu tema, “Cinsiyet ve Nesneleştirme” (%12) ile örtüşmektedir, çünkü kadın bedeni genellikle fiziksel çekicilik ve erkekler için bir statü göstergesi olarak sunulmaktadır.

3. Erkeklik ve Güç (%20)

Şarkılar, erkekliği güç, otorite ve sosyal kontrolle ilişkilendirerek ataerkil değerleri yeniden üretmektedir. Erkeklerin baskın figürler olarak temsil edilmesi, hegemonik erkeklik söylemini desteklemektedir (Connell, 1995).

- Öne Çıkan Kelimeler: “ben”, “güç”, “kontrol”, “mahalle”.
- Örnek Şarkı Sözü: “*Dedim ki ‘Yarağı yedin, bende turbo var’*” (Doğuştan Biri Haklıyım).

Bu tema, “Sosyal Statü ve Hırs” (%18) ile doğrudan ilişkilidir, çünkü güç ve kontrol, sosyal yükselişle iç içe geçmiştir.

4. Hedonizm ve Kaçış (%15)

Rap müziğin hedonist yaşam tarzını öne çıkarması, tüketim kültürü ve eğlenceyle iç içe geçmiştir. Şarkı sözlerinde alkol, parti kültürü ve anlık tatmin vurguları ön plandadır.

- Öne Çıkan Kelimeler: “gece”, “şerefine”, “içelim”, “renklensin”, “tatil”.
- Örnek Şarkı Sözü: “*Renklensin gecelerimiz, sevmeyi biz beceremedik*” (Renklensin).

Bu tema, “Materyalizm ve Tüketim Kültürü” (%30) ile sıkı bir bağ içindedir, çünkü hedonizm genellikle maddi başarıyla desteklenir.

5. Duygusal Kırılganlık ve Özlem (%10)

Bazı şarkılar, melankoli, romantik kayıplar ve duygusal hassasiyet üzerine odaklanmaktadır. Ancak bu tema, diğer ataerkil temalara kıyasla daha düşük

bir orana sahiptir, çünkü rap müzik genellikle güç ve statü odaklı bir söyleme sahiptir.

- Öne Çıkan Kelimeler: “özledim”, “ağlasam”, “sancım”, “kader”.

- Örnek Şarkı Sözü: “Geçmişin yükü şimdi toz duman, bembeyaz defterim, her sayfam” (Lan).

Bu tema, “Romantik ve Cinsel İlişkiler” (%25) ile bağlantılıdır, çünkü duygusal ifadeler genellikle aşk ilişkileri üzerinden şekillenir.

6. Cinsiyet ve Nesneleştirme (%12)

Kadınların görsel ve fiziksel özellikleriyle temsil edilmesi, erkek egemen söylemi destekleyen bir anlatı sunmaktadır. Kadın bedeni, erkekler için bir güç ve prestij göstergesi olarak konumlandırılmaktadır.

- Öne Çıkan Kelimeler: “kızlar”, “güzel”, “manita”, “sarışın”.

- Örnek Şarkı Sözü: “Ba-bana sarışın kızlar el yapar” (Sezen Aksu).

Bu tema, “Romantik ve Cinsel İlişkiler” (%25) ile doğrudan ilişkilidir, çünkü kadınların temsili genellikle cinsel çekicilik üzerinden şekillendirilmiştir.

7. Sosyal Statü ve Hırs (%18)

Şarkılarda, bireysel yükselme, maddi kazanç ve başarı vurgusu baskın bir şekilde yer almaktadır. Bu tema, ataerkil toplum yapısında statü kazanma arzusunun nasıl şekillendiğini gösteren önemli bir unsurdur.

- Öne Çıkan Kelimeler: “baş”, “para”, “iş”, “kasa”.

- Örnek Şarkı Sözü: “İyi iş yapıp iyi para kaldırmalım” (Cıstak).

Bu tema, “Materyalizm ve Tüketim Kültürü” (%30) ve “Erkeklik ve Güç” (%20) ile bağlantılıdır, çünkü bireysel yükselme genellikle maddi başarı ve kontrolle ilişkilendirilir.

Analiz sonuçları, Gramsci’nin hegemonya kavramı, Butler’ın toplumsal cinsiyetin performatifliği ve Hooks’un popüler kültür eleştirileri çerçevesinde değerlendirildiğinde, Türkçe rap müziğin hem ataerkil normları pekiştirdiğini hem de belirli şarkılar aracılığıyla bu normlara meydan okuma potansiyeli taşıdığını göstermektedir.

3.2. Türkçe Rap Şarkılarında Söylemin İnşası: Güç, Cinsiyet ve Tüketim

Bu çalışma, Spotify Wrapped 2024 listesinde en çok dinlenen Türkçe rap

şarkıları üzerinden, toplumsal cinsiyet normlarının yeniden üretimi ve ataerkil zihniyetin pekişmesi bağlamında rap müziğin rolünü incelemektedir. İçerik analizi ve söylem analizi yöntemleri kullanılarak, şarkı sözlerinde tekrarlanan temalar belirlenmiş ve bu temaların toplumsal yapıyı nasıl inşa ettiği değerlendirilmiştir.

Bu çerçevede araştırmının başında belirlenen araştırma sorularının cevaplarını belirtmek gerekmektedir. İlk soru “Türkçe Rap Müzik, Ataerkil Zihniyetin Yeniden Üretilmesine Nasıl Katkıda Bulunmaktadır?” Türkçe rap müzik, özellikle hegemonik erkeklik, materyalizm, güç ve tüketim kültürü gibi temalar aracılığıyla ataerkil normların yeniden üretildiği bir alan olarak öne çıkmaktadır. İçerik analizinde ortaya çıkan “Materyalizm ve Tüketim Kültürü” (%30), “Erkeklik ve Güç” (%20) ve “Cinsiyet ve Nesneleştirme” (%12) temaları, bu söylemlerin rap müzik aracılığıyla nasıl pekiştirildiğini göstermektedir.

Özellikle kadın temsilleri, nesneleştirici ve fiziksel özelliklere indirgenen bir dil yapıyla sunulmaktadır. Şarkı sözlerinde kadınlar genellikle erkeğin statüsünü artıran bir unsur olarak temsil edilmekte, erkek ise güç, otorite ve maddi başarı ile özdeşleştirilmektedir.

Bu durum, Gramsci'nin hegemonya kavramı bağlamında değerlendirildiğinde, popüler kültürün ataerkil normları “doğal” ve “evrensel” olarak sunarak kitleler tarafından içselleştirilmesini sağladığı görülmektedir. Dijital müzik platformlarının (Spotify, YouTube vb.) öneri algoritmaları, bu içeriklerin daha fazla dinlenmesine ve yaygınlaşmasına aracılık ederek hegemonik normların güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

Örnek olarak, “Cıstak” ve “Dale Don Dale” şarkıları, kadınları cinsel bir obje olarak sunarken, erkekliği güç ve statü üzerinden tanımlamaktadır. Bu söylemler, bireylerin toplumsal hiyerarşiyi içselleştirmesine ve bu normları yeniden üretmesine olanak tanıyan bir dilsel yapı oluşturmaktadır.

İkinci soru ise “Şarkı sözleri toplumsal cinsiyet eşitliği açısından nasıl bir söylem taşımaktadır?” Türkçe rap şarkıları, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından değerlendirildiğinde, kadın ve erkek temsillerinin büyük ölçüde ataerkil normlara dayandığı görülmektedir. Judith Butler'ın toplumsal cinsiyetin performatifliği teorisine göre, şarkı sözlerinde kadınlar genellikle arzu nesnesi olarak konumlandırılırken, erkekler fiziksel güç, otorite ve maddi başarı ile temsil edilmektedir.

Bu durum şu örneklerle açıklanabilir:

•Kadınların temsili: “Ba-bana sarışın kızlar el yapar” (Sezen Aksu),
“Manitalar ıslak, ıslak, ıslak” (Dale Don Dale).

• Erkeklerin temsili: “Dedim ki ‘.arağı yedin, bende turbo var”” (Doğuştan Biri Haklıyım), “Full manita, full manita, ve kulüpte hep şov yaptım” (Submariner).

Bu şarkılar, toplumsal cinsiyet rollerini belirli kalıplar içinde sunarak, kadınları pasif ve erkekleri aktif bir pozisyonda konumlandırmaktadır. Radikal feminist söylem analizi bağlamında bu durum, kadınların öznellikten çıkarılıp, erkeklerin statüsünü artıran bir araç haline getirilmesi olarak okunabilir.

Ancak, Butler’ın performatiflik teorisine göre, toplumsal cinsiyet rolleri sabit değil, değiştirilebilir ve yeniden inşa edilebilir. Bu bağlamda, Ezhel ve Şanişer gibi sanatçıların eserlerinde, toplumsal cinsiyet eşitliğine vurgu yapan ve hegemonik normlara meydan okuyan şarkılar ürettiği görülmektedir. Bu tür içerikler, rap müziğin sadece ataerkil normları pekiştiren değil, aynı zamanda bu normlara alternatif söylemler sunan bir alan da olabileceğini göstermektedir.

Son soru ise “Kadın ve erkek temsilleri hangi feminist teorilerle açıklanabilir ve toplumsal dönüşüm için nasıl bir çerçeve sunabilir?” Bu çalışmada analiz edilen şarkı sözlerindeki kadın ve erkek temsilleri, radikal, liberal ve postmodern feminist teoriler çerçevesinde incelenmiştir. Radikal feminizm, rap müziğin kadınları cinsel obje olarak konumlandırmasının, ataerkil düzenin bir yansıması olduğunu ve bu söylemin sistematik bir baskı aracı olarak kullanıldığını savunur. Özellikle “Cıstak” ve “Sezen Aksu” şarkılarında, kadınların yalnızca fiziksel çekicilikleri üzerinden tanımlanması, bu teorinin iddiasını desteklemektedir. Liberal feminizm, toplumsal cinsiyet eşitliği için bireysel özgürlüklerin ve eşit fırsatların önemine vurgu yapmaktadır. Rap müziğin ana akıma eklenmesiyle birlikte, bazı sanatçıların kadınların güçlenmesine yönelik daha eşitlikçi mesajlar verdiği de görülmektedir. Örneğin, Şanişer ve Ezhel’in bazı şarkılarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın güçlenmesine dair alternatif söylemler bulunmaktadır. Son olarak, postmodern feminizm, toplumsal cinsiyetin katı kategoriler olarak değil, akışkan ve yeniden inşa edilebilir bir yapı olarak ele alınması gerektiğini savunur. Bu bağlamda rap müziğin hem hegemonik normları pekiştiren hem de bu normlara karşı direniş üreten ikili bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Bu teorik çerçeveler bağlamında, rap müziğin dönüşüme açık bir alan sunduğu ve toplumsal cinsiyet normlarının müzikal söylemler aracılığıyla yeniden şekillendirilebileceği söylenebilir. Ancak, bu dönüşümün gerçekleşebilmesi için:

1. Sanatçıların, kadınları nesneleştiren dil yapılarından uzaklaşarak, daha kapsayıcı söylemler geliştirmesi,

2. Dijital müzik platformlarının (Spotify, YouTube vb.), algoritmalarında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha duyarlı içerikler öne çıkarması,

3. Dinleyicilerin eleştirel medya okuryazarlığı becerileri kazanarak, şarkı sözlerini sorgulayıcı bir perspektiften değerlendirmesi gerekmektedir.

Araştırma sorularına verilen yanıtlar, Türkçe rap müziğin popüler kültürde ataerkil normları nasıl yeniden ürettiğini ve bu normlara nasıl meydan okuyabileceğini ortaya koymaktadır. Öncelikle, rap müziğin söylem yapısı, cinsiyetçi dil ve güç ilişkileri üzerinden ataerkil zihniyetin nasıl pekiştiğini göstermektedir. Ardından, şarkı sözlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından nasıl bir söylem taşıdığı analiz edilerek, kadın ve erkek temsillerinin müzik endüstrisindeki konumu incelenmiştir. Son olarak, radikal, liberal ve postmodern feminist teoriler çerçevesinde bu temsillerin ideolojik temelleri değerlendirilmiş ve toplumsal dönüşüm açısından nasıl ele alınabileceği tartışılmıştır.

Bu bağlamda, çalışmada incelenen şarkılar ve söylemler, popüler kültür ürünleri aracılığıyla toplumsal cinsiyet normlarının nasıl inşa edildiğine dair önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Rap müziğin yalnızca ataerkil normları pekiştiren bir alan olmadığı, aynı zamanda bu normlara karşı eleştirel ve dönüştürücü bir potansiyel taşıdığı da ortaya konmuştur.

Sonuç

Bu çalışma, Türkçe rap müziğin toplumsal cinsiyet normlarının yeniden üretimindeki rolünü analiz ederek, popüler kültürün ataerkil zihniyeti nasıl pekiştirdiğini ve dönüştürme potansiyeline sahip olup olmadığını tartışmıştır. Gramsci'nin hegemonya teorisi, Butler'ın performatiflik kavramı ve Hooks'un popüler kültür eleştirisi çerçevesinde yapılan analizler, rap müziğin hem hegemonik normları pekiştiren hem de onlara meydan okuma potansiyeli taşıyan ikili bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Analiz edilen şarkı sözleri, kadınların genellikle cinsel obje olarak temsil edildiğini, erkeklerin ise güç, statü ve maddi başarı ile özdeşleştirildiğini ortaya koymuştur. Ancak, bazı sanatçılar ve eserler, bu kalıpların dışına çıkarak toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen söylemler geliştirmektedir. Bu durum, rap müziğin yalnızca ataerkil normları yeniden üretmekle kalmadığını, aynı zamanda alternatif ve eleştirel perspektifler sunarak toplumsal dönüşüm için bir alan açabileceğini göstermektedir.

Bundan sonraki çalışmalar için şu öneriler getirilebilir:

- Türkçe rap müziğin, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen daha kapsayıcı söylemler geliştirmesi teşvik edilmelidir.

- Sanatçılar ve dinleyiciler arasında toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalığın artırılması için eğitim programları ve kampanyalar düzenlenebilir.

- Kadın sanatçıların ve feminist perspektiflerin daha fazla desteklenmesi, popüler kültürdeki hegemonik normlara meydan okuma potansiyelini artırabilir.

Bu çalışmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurulduğunda, Spotify Wrapped 2024 listesine dayalı bu analiz, yalnızca ana akım şarkıları içermektedir. Daha kapsamlı bir araştırma için, bağımsız sanatçıların eserleri ve alternatif rap sahnelerinin de incelenmesi önerilmektedir. Bu tür çalışmalar, popüler kültürün toplumsal normları nasıl şekillendirdiğini daha geniş bir perspektifle anlamamıza olanak sağlayacaktır.

Sonuç olarak, Türkçe rap müzik, popüler kültürde ataerkil normların yeniden üretimine aracılık ettiği kadar, bu normlara karşı bir direniş alanı olarak da işlev görmektedir. Bu bağlamda hem eleştirel medya okuryazarlığının geliştirilmesi hem de müzik endüstrisinde daha kapsayıcı politikaların teşvik edilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından kritik bir öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

- Adams, T. M., & Fuller, D. B. (2006). The words have changed but the ideology remains the same: Misogynistic lyrics in rap music. *Journal of Black Studies*, 36(6), 938-957. <https://www.jstor.org/stable/40034353>
- Arıcan, T. (2021). Türkçe Rap'ın Dönüşüm Evrelerinde Geçişkenlikler: Direniş, Marjinalleşme ve Tarz. *Eurasian Journal of Music and Dance*(18), 53-69. <https://doi.org/10.31722/ejmd.956687>
- Baym, N. K. (2018). *Playing to the crowd: Musicians, audiences, and the intimate work of connection*. New York: NYU Press.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Frith, S. (1996). *Performing rites: On the value of popular music*. Cambridge: Harvard University Press.
- Forman, M. (2002). *The 'Hood Comes First: Race, Space, and Place in Rap and Hip-Hop*. Middletown, Conn. : Wesleyan University Press.
- Gillespie, T. (2020). *Custodians of the Internet: Platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*. London: Yale University Press.
- Gramsci, A. (1971). *Selections from the prison notebooks*. New York: Lawrence & Wishart.
- Hooks, B. (1994). *Outlaw culture: Resisting representations*. New York: Routledge.
- Kurt, B. (2020). Farklı Kültürel Zeminlerde Benzer İfade Biçimleri: Âşıklık Geleneği ve Rap Müzik. *Folklor Akademik Dergisi*, 3(1), 16-35.
- McClary, S. (1991). *Feminine endings: Music, gender, and sexuality*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Mitchell, T. (2001). *Global noise: Rap and hip-hop outside the USA*. Middletown: Wesleyan University Press.
- Morgan F. Pioneer Spirits: New media representations of women in electronic music history. *Organised Sound*. 2017;22(2):238-249. doi:10.1017/S1355771817000140
- Pough, G. D. (2004). *Check it while I wreck it: Black womanhood, hip-hop culture, and the public sphere*. Boston: Northeastern University Press.

Rose, T. (1994). *Black noise: Rap music and Black culture in contemporary America*. Middletown: Wesleyan University Press.

Sharpley-Whiting, T. D. (2007). *Pimps up, ho's down: Hip hop's hold on young Black women*. NYU Press.

Shuker, R. (2017). *Understanding popular music culture*. London: Routledge.

Strong, C. (2011). Grunge, riot grrrl and the forgetting of women in popular culture. *Journal of Popular Culture*, 44(2), 398-416. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5931.2011.00839.x>

Walser, R. (1993). *Running with the devil: Power, gender, and madness in heavy metal music*. Middletown: Wesleyan University Press.

İnternet Kaynakları

Gerçek Gündem. (2025, Ocak 31). Aydılgel ve Cıstak şarkısının yapımcısı arasındaki tartışma büyüyor. Gerçek Gündem. <https://www.gercekgundem.com>.

Onedio. (2025, Ocak 31). Ceza'dan Cıstak tartışmasına yanıt: Rap sadece sokak dilidir. Onedio. <https://www.onedio.com>.

Ses ve Öfke Belgeseli. (2023). Dizipal Platformu. [1. Bölüm - 9. Bölüm].